

การศึกษาและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการขยะในชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเชิง

นิเวศ กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านบางชัน ตำบลบางชัน อำเภอลำลูกเกด จังหวัดลำพูน

เข็มชาติ เขยชม^{1*} จุฑาทิพย์ นามวงศ์² นาวิ เปี้ยวจิต³ สามารถ จันทนา⁴ และวิมลัน สันตจิต⁵

Study and development of community waste management to encourage ecotourism case study: Bangchan community Chanthaburi province

Kemchart Cheycom^{1*} Juthathip Namwong² Navy Pleawjit³ Samart Chanthana⁴ and Wimalin Santajit⁵

¹⁻⁵ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

¹⁻⁵ Faculty of Industrial Technology, Rambhai Barni Rajabhat University

*Corresponding author. E-mail address: kemchart.c@rbru.ac.th

Received: September 15, 2020; revised: November 28, 2021; accepted: July 3, 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสภาพ และปัญหาการบริหารจัดการขยะชุมชนบ้านบางชัน ตำบลบางชัน อำเภอลำลูกเกด จังหวัดลำพูน 2. ศึกษาแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และการบริหารจัดการขยะชุมชนบ้านบางชัน อำเภอลำลูกเกด จังหวัดลำพูน 3. กำหนดแนวทางการบริหารจัดการขยะ สำหรับนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชุมชน มีรูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) มีวิธีการดำเนินการวิจัยโดยการสังเกตสภาพ และปัญหาการบริหารจัดการขยะชุมชนบ้านบางชัน โดยคณะผู้วิจัยลงพื้นที่ชุมชนเพื่อทำการสังเกต เก็บข้อมูลเบื้องต้นเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามสำหรับกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านบางชัน 6 หมู่บ้าน และนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการโฮมสเตย์ชุมชนบ้านบางชัน ใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic mean) มีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth interview) โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) เป็นผู้นำชุมชนเพื่อนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และการบริหารจัดการขยะชุมชนบ้านบางชัน ผลการศึกษา พบว่า 1. สภาพและปัญหาการบริหารจัดการขยะในชุมชนบ้านบางชันค่อนข้างวิกฤต เนื่องจากมีโฮมสเตย์เกิดขึ้นจำนวนมาก ทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนมาก และชาวบ้านส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่ทะเล ทำให้ไม่มีพื้นที่จัดเก็บขยะ และคัดแยกอย่างถูกวิธี เมื่อใช้ผลิตภัณฑ์หมดแล้วก็โยนทิ้งลงทะเล เศษขยะมูลฝอยที่เหลือจากการบริโภคอาหารก็ทิ้งลงในแหล่งน้ำหรือนำไปเผาซึ่งเป็นการกำจัดขยะอย่างผิดวิธี จึงทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เป็นพิษ ในช่วงหน้ามรสุมขยะจะลอยไปติดตามหน้าชายหาด ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม 2. แนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และการบริหารจัดการขยะชุมชนบ้านบางชันทำให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้นในชุมชน เนื่องจากความมั่งคั่งของนักท่องเที่ยว และการรับมือกับปริมาณขยะของชุมชนที่บริหารจัดการได้ไม่ดีเท่าที่ควร และจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นทำให้มีการลงทุนด้านที่พักอาศัยมากขึ้น จากการสังเกตบริเวณพื้นที่โดยรอบที่มีการก่อสร้าง และปรับปรุงบ้านที่พักอาศัยของคนในชุมชนเป็นโฮมสเตย์มากขึ้นในปัจจุบัน แนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยว มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น ชุมชนร่วมมือกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล และสภาพแวดล้อมองค์รวมที่สำคัญซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน 3. แนวทางการบริหารจัดการขยะเพื่อนำไปใช้เกิดประโยชน์ในชุมชนสามารถใช้รูปแบบกระบวนการคิดด้านการออกแบบวัสดุที่ยั่งยืนได้ดังนี้ 1. ลดการใช้ทรัพยากร (Reduce) 2. ใช้ให้นานานคุ้มค่า (Long life & high performance) 3. ออกแบบวงจรชีวิตวัสดุ (Design life cycle) 4. เปลี่ยนขยะเป็นทรัพยากร (Resource) 5. ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular economy) 6. การร่วมมือกันหลายฝ่าย (Goal)

คำสำคัญ: การบริหารจัดการขยะในชุมชน การท่องเที่ยวชุมชนเชิงนิเวศ ชุมชนบ้านบางชัน

ABSTRACT

The objectives of this research were 1. Study the condition and problems of Ban Bang Chan Community Waste Management, Bang Chan Subdistrict, Khlung District, Chanthaburi Province. 2. Study guidelines for the development of tourist attractions and community waste management at Ban Bang Chan, Bang Chan Subdistrict, Khlung District, Chanthaburi Province 3. Set guidelines for waste management. for use in the community. There is a mixed research model (Mixed Method). There is a research method by observing the conditions and the problem of community waste management at Ban Bang Chan by the research team to the community to observe collect preliminary data for data analysis Data collection was conducted by using a questionnaire for a sample of people living in Ban Bang Chan community in 6 villages and tourists who used Ban Bang Chan homestay service. Statistics were used to analyze percentage data and Arithmetic Mean. There was an in-depth interview assigning key informants as community leaders to lead the guidelines in the development of tourist attractions and Ban Bangchan community waste management. The results of the study revealed that 1. the condition and problems of waste management in the Ban Bang Chan community were quite critical. Because there are many homestays. resulting in a large number of tourists And most of the villagers live in the sea area. resulting in no waste storage space and sorted properly When the product is used up, it is thrown into the sea. Garbage left over from food consumption is dumped into water sources or incinerated, which is the wrong way to dispose of waste. thus creating a toxic environment During the monsoon season, garbage will float along the beach. 2. Guidelines for the development of tourist attractions and the management of Ban Bang Chan's community waste have caused more solid waste problems in the community. due to the carelessness of tourists and dealing with the amount of waste in the community that is not properly managed as it should be the increasing number of tourists has led to more investment in accommodation. From observing the area surrounding the construction And renovating the homes of the people in the community to be more homestays nowadays. Guidelines for participation in the development and promotion of tourism There has been more development of cultural heritage sites. Communities collaborate in the conservation of marine natural resources. and an important holistic environment, which is a tourist attraction of the community. 3. Waste management approaches for the benefit of the community can use the sustainable material design thinking process as follows: 1. Reduce the use of resources 2. Long Life & High Performance 3. Design Life Cycle 4. Turn waste into resources 5. Circular Economy 6. Collaboration Division

Keywords: Community waste management, Eco community tourism, Bang chan community

บทนำ

ประเทศไทยนับเป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยมแห่งหนึ่งของนักท่องเที่ยวต่างชาติ จากการมีแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดความสนใจติดอันดับโลกกระจายอยู่ตามภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยภาคใต้ และภาคตะวันออกมีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่มีชื่อเสียง ขณะที่หลายจังหวัดในภาคเหนือเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ นอกจากนี้ไทยยังมีความได้เปรียบด้านค่าครองชีพ และราคาห้องพักที่ถูกกว่าทำให้การท่องเที่ยวในไทยมีความคุ้มค่า (Value for money) รวมถึงการคมนาคมที่สะดวกมากขึ้นจากโครงสร้างพื้นฐานที่ทยอยพัฒนาเป็นลำดับ อีกทั้งสายการบินต้นทุนต่ำ (Low cost airlines) มีการเพิ่มจำนวนเที่ยวบินอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ดัชนีชี้วัดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (Travel & Tourism competitiveness index) ของ World economic forum ล่าสุดปี 2562 จัดให้ไทยอยู่อันดับ 31 จากทั้งหมด 140 ประเทศทั่วโลก (ปรับดีขึ้นจากอันดับ 34 ในปี 2560) และอันดับ 3 ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รองจากสิงคโปร์ และมาเลเซีย โดยเฉพาะด้านทรัพยากรธรรมชาติไทยมีอันดับที่ดีที่สุดเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (พุทธชาติ ลุนคำ, 2564)

จากการสำรวจ พบว่า สถานประกอบการที่พักทั่วประเทศ มีจำนวนห้องพักทั้งสิ้นประมาณ 719,300 ห้อง เมื่อพิจารณาเป็นรายภาค พบว่า ภาคใต้มีจำนวนห้องพักมากที่สุดคือประมาณ 211,900 ห้อง หรือร้อยละ 29.5 ของจำนวนห้องพักทั้งหมด รองลงมาคือภาคกลางมีประมาณ 169,800 ห้อง หรือร้อยละ 23.6 สำหรับภาคเหนือ และกรุงเทพมหานครฯ มีประมาณ 112,000 ห้อง และประมาณ 111,300 ห้อง หรือ ร้อยละ 15.6 และร้อยละ 15.5 ตามลำดับ ส่วนปริมาณผลมีจำนวนห้องพักน้อยที่สุดคือ ประมาณ 16,700 ห้อง หรือร้อยละ 2.3 (การสำรวจที่พักแพม พ.ศ. 2563, 2564)

จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มเติบโตต่อเนื่องน่าจะมีผลให้อัตราเข้าพักปรับเพิ่มขึ้น ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความต้องการเข้าพักกับประเภทที่พักแรมอื่นๆ โฮมสเตย์จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่กลุ่มนักท่องเที่ยวให้ความสนใจในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ธรรมชาติ + วัฒนธรรม) เน้นจุดขายอยู่ที่วิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่น่าสนใจ ทำให้รายได้กระจายสู่ชุมชน โฮมสเตย์ห้องพักอาจจะมีจำนวนน้อยแต่อาจจะได้สัมผัสบรรยากาศธรรมชาติอย่างแท้จริง ปัจจุบันโฮมสเตย์เป็นที่นิยมในกลุ่มนักท่องเที่ยวรักธรรมชาติ และเพื่อการพักผ่อนมากขึ้น ส่งผลกระทบให้ชุมชนมีรายได้จากการขายของที่ระลึก อาหารแห้งที่ชุมชนในท้องถิ่นผลิตขึ้นหรือต้องการให้คนในชุมชนท้องถิ่นมีการจัดพิธีรับแขก และต้องรับผลกระทบในด้านอื่น ๆ เช่น ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ขยะเพิ่มมากขึ้น ผลกระทบด้านวัฒนธรรม เป็นต้น หากแต่ธุรกิจ ที่พักแรมต่างๆ กลับมีปัญหาเรื่องสภาพแวดล้อมในชุมชน และการประกอบการเหมือนจะไม่คุ้มค่ากับการลงทุนรายได้ที่ได้มายังไม่สามารถครอบคลุมกับรายจ่ายที่เพิ่มมากขึ้น

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกำลังเป็นกระแสสำคัญจากการที่นักท่องเที่ยวให้ความนิยมมากขึ้น ภาคธุรกิจก็พยายามพัฒนาสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ภาครัฐ และหน่วยงานระหว่างประเทศต่าง ๆ ก็ได้พัฒนานโยบายที่สนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเช่นกัน แต่ “การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” จะวัดได้อย่างไร และจะมีอะไรที่แสดงถึงความยั่งยืน เพื่อจะช่วยให้สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค ส่งเสริมการเติบโตของธุรกิจ สนับสนุนประโยชน์ต่อชุมชน และป้องกันการแอบอ้างความยั่งยืน องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) จึงร่วมกับองค์กร Global Sustainable Tourism Criteria : GSTC ซึ่งมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการบริหารจัดการเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนในระดับสากล และเป็นองค์กรอาสาสมัครซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ให้การสนับสนุนด้านความรู้ในการสร้างความยั่งยืนให้แก่แหล่งท่องเที่ยว โดยมีองค์กรผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในด้านต่างๆ เป็นภาคีร่วมทำงาน โดยบทบาทหน้าที่ขององค์กร GSTC ประกอบด้วย 1. การพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานสากล 2. ร่วมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 3. พัฒนาลาดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 4. ให้ความรู้ ความเข้าใจการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 5. ให้การรับรองเกณฑ์มาตรฐานโดยองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) นำเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก (Global sustainable tourism Criteria : GSTC) มาใช้เป็นแนวทาง ในการพัฒนาบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษให้เกิดความยั่งยืน โดยเกณฑ์ GSTC ครอบคลุมมิติการพัฒนา 4 ด้าน ได้แก่ 1. การมีระบบการจัดการความยั่งยืนที่มีประสิทธิภาพ 2. การส่งเสริมประโยชน์ และลดผลกระทบด้านลบทางเศรษฐกิจ และสังคม 3. การส่งเสริมผลประโยชน์ และลดผลกระทบด้านลบทางวัฒนธรรม 4. การส่งเสริมผลประโยชน์ และลดผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน องค์การมหาชน, 2565)

ชุมชนบ้านบางชัน ตั้งอยู่ในบริเวณปากน้ำแหว่ อ.ซ่งข่ง ต.บางชัน เป็นหมู่บ้านที่มีประวัติยาวนาน โดยสมัยก่อนชาวจีนจะมาค้าขายที่บางกอก ต้องล่องเรือสำเภามาทางทะเลอ่าวไทย และถ้าช่วงไหนมีลมจัด หรือพายุ ชาวจีนจะล่องเรือเข้ามาหลบลมที่ปากอ่าวหลายวันเข้า แล้วได้ปักหลัก สร้างบ้าน และประกอบอาชีพชาวประมงในบริเวณแนวป่าชายเลนเพราะเป็นบริเวณที่อุดมสมบูรณ์มีสัตว์น้ำนานาชนิด จึงทำให้เกิดหมู่บ้านไร่แผ่นดินขึ้นมา และมีพื้นที่ป่าไม้ขายเลนกว่าหมื่นไร่ ปัจจุบัน

หมู่บ้านยังมีชาวประมงพื้นบ้านอาศัยอยู่ประมาณ 200 ครัวเรือน หรือราว ๆ 400 - 600 คน บางครัวเรือนได้ทำธุรกิจโฮมสเตย์หรือบริการที่พัก และอาหาร ทำให้มีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจในหมู่บ้าน และหมู่บ้านรอบข้างที่ประกอบธุรกิจโฮมสเตย์เดินทางเข้ามาพักผ่อน และท่องเที่ยวในชุมชนบ้านบางชัน 1,000 - 3,000 คน/เดือน ขึ้นอยู่กับฤดูกาลต่าง ๆ ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแต่เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในปริมาณมากทำให้ชุมชนบ้านบางชันเกิดปัญหาขยะเพิ่มขึ้นในหมู่บ้านเป็นจำนวนมากจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของนักท่องเที่ยว และขาดการบริหารจัดการขยะที่ดีในหมู่บ้านที่ยังไม่สามารถกำจัดขยะปริมาณมากได้ ทำให้สภาพแวดล้อมในชุมชนเริ่มเกิดปัญหาทางมลพิษทางสายตา และมลพิษทางน้ำซึ่งส่งผลกระทบต่อตรงกับสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวซึ่งเป็นสินค้า และบริการหลักของชุมชน (องค์การบริหารส่วนตำบลบางชัน, 2564)

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพ และปัญหาการบริหารจัดการขยะชุมชนบ้านบางชัน ต. บางชัน อ. ชลบุรี เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และสร้างรูปแบบการบริหารจัดการขยะเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในชุมชน และส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาการบริหารจัดการขยะชุมชนบ้านบางชัน ต.บางชัน อ.ชลบุรี จ.ชลบุรี
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และการบริหารจัดการขยะชุมชนบ้านบางชัน ต.บางชัน อ.ชลบุรี จ.ชลบุรี
3. เพื่อกำหนดแนวทางการบริหารจัดการขยะ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชุมชน

วิธีการวิจัย เครื่องมือวิจัย และระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านบางชันประมาณ 200 ครัวเรือน หรือประมาณ 400 - 600 คน บางครัวเรือนได้ทำธุรกิจโฮมสเตย์หรือบริการที่พัก และอาหาร ทำให้มีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจในหมู่บ้าน และหมู่บ้านรอบข้างที่ประกอบธุรกิจโฮมสเตย์เดินทางเข้ามาพักผ่อน และท่องเที่ยวในชุมชนบ้านบางชันจำนวน 1,000 - 3,000 คนต่อเดือน ขึ้นอยู่กับฤดูกาล

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านบางชัน 6 หมู่บ้าน ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Yamane ระบุจำนวนตัวอย่างที่จะสุ่มเมื่อทราบจำนวนประชากร เมื่อขนาดประชากรจำนวน 400 - 600 คน ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 222 คน และขนาดประชากรนักท่องเที่ยวจำนวน 1,000 - 3,000 คน ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 333 คนที่เดินทางเข้ามาพักในโฮมสเตย์ชุมชนบ้านบางชัน ต.บางชัน อ.ชลบุรี จ.ชลบุรี โดยกำหนดขนาดตัวอย่างตามความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% (นิรัช สุดสังข์, 2548)

2. เครื่องมือที่ใช้ในโครงการ

2.1 การสังเกตสภาพ และปัญหาการบริหารจัดการขยะชุมชนบ้านบางชัน ต.บางชัน อ.ชลบุรี จ.ชลบุรี

2.2 แบบสอบถามสำหรับประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านบางชัน 6 หมู่บ้าน และนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพัก โฮมสเตย์ชุมชนบ้านบางชัน ต.บางชัน อ.ชลบุรี จ.ชลบุรี

2.3 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) เป็นผู้นำชุมชน เนื่องจากสามารถให้ข้อมูลที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่กำหนด เพื่อนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และการบริหารจัดการขยะชุมชนบ้านบางชัน ต.บางชัน อ.ชลบุรี จ.ชลบุรี (นิรัช สุดสังข์, 2548)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ผู้วิจัยใช้การสังเกต แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสังเกตสภาพ และปัญหาการบริหารจัดการขยะ การเก็บแบบสอบถามสำหรับประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านบางชัน 6 หมู่บ้าน และนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพัก และประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) ผู้นำชุมชนเพื่อนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และการบริหารจัดการขยะชุมชนบ้านบางชัน ต.บางชัน อ.ชลบุรี จ.ชลบุรี เพื่อนำรูปแบบการบริหารจัดการขยะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชุมชน

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาเอกสารข้อมูลพื้นฐาน และการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูล การสังเกตสภาพ และปัญหาการบริหารจัดการขยะชุมชนบ้านบางชัน ต.บางชัน อ.ขลุง จ.จันทบุรี

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล จากแบบสอบถามแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และการบริหารจัดการขยะชุมชนบ้านบางชัน ต.บางชัน อ.ขลุง จ.จันทบุรี โดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean)

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) ผู้นำชุมชนเพื่อนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และการบริหารจัดการขยะชุมชนบ้านบางชัน ต.บางชัน อ.ขลุง จ.จันทบุรี โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

5. วิธีดำเนินการ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method) โดยมีรายละเอียดวิธีการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การศึกษาดังนี้

5.1 การสังเกตสภาพ และปัญหาการบริหารจัดการขยะชุมชนบ้านบางชัน ต.บางชัน อ.ขลุง จ.จันทบุรี โดยคณะผู้วิจัยลงพื้นที่ชุมชนเพื่อทำการสังเกต เก็บข้อมูลเบื้องต้นเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลถึงสภาพ และปัญหาของชุมชน

5.2 ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามสำหรับสำหรับประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านบางชัน 6 หมู่บ้าน ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 222 คน และนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักโฮมสเตย์ชุมชนบ้านบางชัน ต.บางชัน อ.ขลุง จ.จันทบุรี ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 333 คน รวมทั้งหมด 555 ตัวอย่าง โดยใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean)

5.3 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In- depth interview) กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) เป็นผู้นำชุมชนเพื่อนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และการบริหารจัดการขยะชุมชนบ้านบางชัน ต.บางชัน อ.ขลุง จ.จันทบุรี โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อนำรูปแบบการบริหารจัดการขยะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชุมชน

6. สถิติที่ใช้ในโครงการ

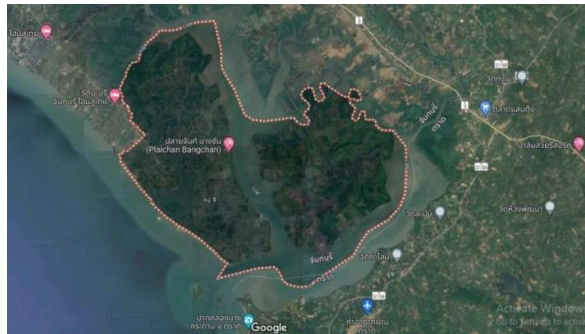
6.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

6.2 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic mean)

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการขยะชุมชนบ้าน บางชัน ต.บางชัน อ.ขลุง จ.จันทบุรี ผลการวิจัย 1. ประวัติความเป็นมา และสภาพของพื้นที่ ตำบลบางชัน มีเนื้อที่ประมาณ 64.4 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 40,305 ไร่ มีลักษณะเป็นเกาะ และป่าชายเลน ที่อยู่ในพื้นที่ป่าสงวน พื้นที่ส่วนใหญ่ติดทะเลอ่าวไทย บริเวณปากอ่าว และส่วนที่อยู่ใกล้ปากแม่น้ำเวฬุเป็นที่ตั้งของชุมชนบ้านบางชัน “หมู่บ้านไร่แผ่นดิน” หรือหมู่บ้านปากน้ำเวฬุ หมู่ที่ 2 ซึ่งเมื่อก่อนเคยเรียกกันว่า “บ้านโรงไม้” เป็นชุมชนที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน โดยเริ่มตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2410 มีชาวจีนที่เดินทางอพยพเข้ามาในประเทศไทย ทำการค้าขายติดต่อไปถึงกรุงเทพมหานครฯ เมื่อผ่านมาถึงจังหวัดจันทบุรีได้นำเรือมาหลบลมในบริเวณลุ่มน้ำเวฬุ และเห็นว่าเป็นบริเวณที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางทะเล มีสัตว์น้ำมากมาย จึงได้ทำการประมงจนกลายเป็นอาชีพหมู่บ้านไร่แผ่นดินตั้งอยู่ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำเวฬุ เดิมเป็นพื้นที่ป่าโกงกางหนาแน่น ที่มีอาณาบริเวณกว้างมาก ในอดีตมีชาวบ้านมาตัดไม้โกงกางไปขายทำถ่าน กระทั่งต่อมาในปี พ.ศ.2514 รัฐเปิดสัมปทานให้มีการตัดไม้โกงกางในพื้นที่ลุ่มน้ำเวฬุ จึงมีผู้คนเข้ามาตัดไม้กันเป็นจำนวนมาก เมื่อตัดได้จะนำไม้มากองไว้ในบริเวณนี้เพื่อรอการเข้าเตาเผาถ่าน จนเป็นที่มาของชื่อ “โรงไม้” หลังจากนั้นเมื่อหมดระยะสัมปทานป่าเผาถ่าน ผู้คนที่เคยทำกินอยู่บริเวณนี้จึงได้จับจองพื้นที่ตั้งรกราก และประกอบอาชีพทำการประมง (ข้อมูลจาก องค์การบริหารส่วนตำบลบางชัน, 2565) ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงจากเรียกว่าบ้านโรงไม้ เป็น “หมู่บ้านไร่แผ่นดิน” โดยคำว่า “ไร่แผ่นดิน” ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงผู้อพยพที่ไร้สัญชาติหรือผู้ที่ไม่มีที่อยู่อาศัย แต่เป็นการเรียกเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะการอยู่อาศัยของชุมชนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในเขตลุ่มน้ำที่เป็นส่วนหนึ่งของทะเลมีน้ำล้อมรอบโดยไม่ได้อยู่บนผืนแผ่นดิน ปัจจุบันนี้การเดินทางไปยังชุมชนบ้านบางชันยังต้องใช้การเดินทางโดยเรือ เพราะยังไม่มีถนนสาธารณะเชื่อมกับชุมชนภายนอก และชุมชนใกล้เคียง การเดินทางจากหมู่บ้านไปยังตัวอำเภอขลุง ทำได้โดยการใช้เรือ ซึ่งแต่ละวันมีเรือโดยสารเข้า – ออกวันละ 1 เที่ยว ให้ชาวบ้านได้ออกไปซื้อของใช้จำเป็นกลับมายังหมู่บ้าน โดยตอนเช้ามีเรือออกจากหมู่บ้าน 7.30 น. และกลับถึงหมู่บ้านตอนเที่ยงวัน หรือเรือส่วนตัวประจำบ้าน การสร้างบ้านเรือนของหมู่บ้านไร่แผ่นดิน จะใช้วิธีการตอกเสาไม้ลึกลงไปในเลน จากนั้นจะปลูกบ้านขึ้นไปให้สูงเหนือหน้า เป็นบ้านไม้หลังคามุงจาก ปัจจุบันมีการใช้เสาปูนซีเมนต์มุงกระเบื้องใยหินทำให้เกิดความคงทน และแข็งแรงกว่าเดิม นอกจากนี้พื้นที่บางแห่งในหมู่บ้านก็ได้ มีการนำดินมาถมเพื่อให้เป็นพื้นที่ดินที่แข็งแรงขึ้นด้วย ส่วนถนนในหมู่บ้านนั้นเป็นทางคอนกรีต กว้างประมาณ 1.5 เมตร โดยสามารถเดินชมได้รอบหมู่บ้าน สถานที่สำคัญ

ภายในหมู่บ้านไร่แผ่นดิน ได้แก่ ศาลเจ้าพ่อปากน้ำเวฬุ เป็นศาลเจ้าจีนตั้งอยู่ปากคลองบางชันใหญ่ วัดบางชัน หรือ วัดอรุณสมุทราราม เป็นวัดที่มีเอกสารจัดตั้งเป็นวัด เมื่อสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งมีอายุประมาณร้อยกว่าปี โรงเรียนวัดบางชัน หรือ โรงเรียนประภาราชราษฎร์รังสฤษฎ์ (เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล – ป.6) มีสถานื่อนามัยประจำตำบล ประชากรที่อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านไร่แผ่นดินในปัจจุบันมีเกือบ 500 หลังคาเรือน และมีประชากรอยู่มากกว่า 1,000 คน บางบ้านได้ปรับให้เป็นที่พักอาศัยแบบโฮมสเตย์ แปรรูปผลผลิตทางทะเลขายสินค้าท้องถิ่น ของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมหมู่บ้าน การประกอบอาชีพหลักยังคงเป็นการทำประมง ตกปู หาลา ยกยอกุ้ง เลี้ยงปลาในกระชัง เลี้ยงหอยนางรม ทำกุ้งแห้ง และทำเคย (กะปิ) ซึ่งถือว่าแม่น้ำเวฬุยังคงเป็นแหล่งทรัพยากรขนาดใหญ่สำหรับชาวบ้าน ที่ยังมีอาหารทะเลสดให้ได้กินตลอด แต่สิ่งจำเป็นที่สุดกลับเป็นน้ำจืดสำหรับอุปโภคบริโภคที่ต้องอาศัยน้ำฝน หรือซื้อมาจากบ้นฝัองอำเภอขลุง และน้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับใช้ในการเติมเรือที่เป็นพาหนะสำคัญที่สุดสำหรับชาวบ้านบางชัน วิธีการไปยังหมู่บ้านไร่แผ่นดิน ทำได้โดยการเดินทางไปยังท่าเทียบเรือขลุง ซึ่งจะมีการให้เช่าเรือ หรือเหมาเรือทั้งขาไปและขากลับ สำหรับพาไปยังที่พักโฮมสเตย์ที่จองไว้ล่วงหน้า หากพักที่โฮมสเตย์ในหมู่บ้านไร่แผ่นดินจะใช้เวลาจากท่าเรือไปยังหมู่บ้านประมาณ 30 - 45 นาที กรณีต้องการไปเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ อาจเช่าเรือบริเวณท่าเรือเพื่อนำเที่ยวไปยังสถานที่ต่าง ๆ

ภาพ 1 แผนที่ชุมชนบ้านบางชัน ต. บางชัน อ. ขลุง จ. จันทบุรี

2. โฮมสเตย์ในชุมชนบ้านบางชัน มีช่วงที่เหมาะสมกับการเข้าพักคือ ช่วงเดือนพฤศจิกายน – เมษายน (ช่วงก่อนเข้าฤดูฝน) ในช่วงฤดูร้อนจะมีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก และอาหารทะเลจะค่อนข้างเยอะกว่าฤดูอื่น โฮมสเตย์ในชุมชนบางชันมักเป็นบ้านหรือที่อยู่อาศัยมาดัดแปลงเป็นที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว บางแห่งอาจสร้างขึ้นในรูปแบบคล้ายรีสอร์ทแบบเรียบง่าย ความสะดวกสบายจึงอาจไม่เท่ารีสอร์ทหรือโรงแรมโดยทั่วไป การเข้าพักแบบโฮมสเตย์เป็นการคิดราคาเป็นรายหัว ซึ่งก่อนเข้าพักควรติดต่อสอบถามเงื่อนไขต่าง ๆ ให้ชัดเจน เพราะแต่ละแห่งอาจกำหนดเงื่อนไขต่างกัน ราคาของการเข้าพักโฮมสเตย์เฉลี่ยอยู่ที่ 1,500 – 2,000 บาท/คน อาหาร และเครื่องดื่ม 2-3 มื้อ ซึ่งมื้อแรกจะเป็นมื้อกลางวันที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปถึง มื้อเย็นและมื้อเช้าวันรุ่งขึ้น และมีกิจกรรมต่าง ๆ ของทางโฮมสเตย์ เช่น การล่องแพเปือก กิจกรรมสันทนาการ อาหารที่จัดให้มักจะเป็นอาหารแบบบุฟเฟต์ (Buffet) สามารถทานอาหารได้แบบไม่จำกัด และมักจะมีมื้อเย็นที่เป็นอาหารทะเล เช่น ปู หอย ปลา ปลาหมึก กุ้ง ห้องพักภายในโฮมสเตย์ส่วนใหญ่มักมีเครื่องอำนวยความสะดวกเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เช่น เตียง เครื่องนอน โทรทัศน์ พัดลม เครื่องปรับอากาศ บางแห่งอาจไม่มีโทรทัศน์ หรือ เครื่องปรับอากาศ โฮมสเตย์แต่ละแห่งมักจะมีห้องพักจำนวนจำกัด ส่วนใหญ่ จะเป็นห้องพักสำหรับ 2 คน ซึ่งถ้าหากต้องการเข้าพักเป็นกลุ่ม หรือหมู่คณะ ควรสอบถามรายละเอียดกับทางโฮมสเตย์ เพราะส่วนใหญ่การเข้าพักจำนวนมากทางโฮมสเตย์จะจัดเป็นห้องพักรวม มีที่นอนวางเรียงแบบนอนพื้น บางแห่งนอนได้ห้องละ 10 - 20 คน และบางแห่งสามารถจัดที่พักรวมได้ถึง 50 - 60 คน ที่พักบางแห่งเป็นห้องพักรวมที่มีห้องน้ำแยกออกไปจากที่พักรวมลักษณะเป็นห้องน้ำรวม ราคาที่พักรวมเหมาจ่ายมักจะไมรวมค่าเรือโดยสาร กรณีโดยสารเรือ หรือเหมาจากท่าเรือไปยังโฮมสเตย์ รวมถึงการเหมาเรือสำหรับไปเที่ยวในจุดที่นอกเหนือจากทางโฮมสเตย์กำหนดไว้ การเข้าไปโฮมสเตย์บางแห่งจะต้องลงเรือจากท่าเรือขลุงเพื่อไปยังบริเวณที่พัก นักท่องเที่ยวที่ขั้รถมาจะต้องจอดรถไว้บริเวณท่าเรือ ซึ่งจะมีที่รับฝากรถ (ค่าบริการรับฝากรถอยู่ที่คันละ 50 - 70 บาท/วัน) ซึ่งค่าใช้จ่ายนี้มักจะไมรวมกับค่าที่พัก

ภาพ 2 โฮมสเตย์ และการทำกิจกรรมล่องแพเปียกในชุมชนบ้านบางชัน

3.ปัญหาการจัดการขยะในชุมชน ซึ่งพบว่าปัญหาขยะในชุมชนบ้านบางชันค่อนข้างอยู่ในขั้นวิกฤต เนื่องจากมีผู้ประกอบการโฮมสเตย์เกิดขึ้นจำนวนมากทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนมาก และชาวบ้านส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่ทะเล ทำให้ไม่มีพื้นที่จัดเก็บขยะ และคัดแยกอย่างเป็นระบบ เมื่อใช้ผลิตภัณฑ์หมดแล้วก็โยนทิ้งลงทะเล พวกเศษขยะมูลฝอยที่เหลือจากการบริโภคอาหารก็ทิ้งลงในแหล่งน้ำหรือนำไปเผา ซึ่งเป็นการกำจัดขยะที่ผิดวิธี จึงทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เป็นพิษ เช่น น้ำมีสิ่งเจือปนจากขยะมีพิษจากการจัดเก็บคัดแยกขยะที่ไม่ถูกวิธี และในช่วงหน้ามรสุมขยะก็จะลอยไปติดตามบริเวณหน้าชายหาดของจังหวัดจันทบุรี ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมโดยตรง ซึ่งในปัจจุบันจากการสอบถามผู้นำชุมชน และชาวบ้านมีแนวทางในการแก้ปัญหาเบื้องต้นโดยสร้างข้อตกลงกับชาวบ้านหรือผู้ประกอบการโฮมสเตย์ ดำเนินการเก็บค่าธรรมเนียมนักท่องเที่ยวคนละ 5 บาท โดยคิดรวมกับค่าเช่าที่พักแล้ว เพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการจ้างคนงานเก็บขยะในบริเวณชุมชน และรณรงค์ให้ชาวบ้าน ในชุมชนรู้จักการคัดแยกขยะเพื่อดำเนินการรวบรวมไปขายให้กับผู้ประกอบการรับซื้อขยะรีไซเคิล (Recycle) และถ้าได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากภาครัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องมาให้ความรู้เกี่ยวกับการนำเศษขยะมูลฝอยที่เหลือจากการบริโภคอาหารตามโฮมสเตย์มาผลิตก๊าซชีววมวลก็จะช่วยในการลดต้นทุนในการประกอบธุรกิจมากยิ่งขึ้น

ภาพ 3 ขยะมูลฝอยในชุมชนบ้านบางชัน

2. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และการบริหารจัดการขยะชุมชนบ้านบางชัน ต.บางชัน อ.ขลุง จ.จันทบุรี

2.1 สรุปข้อมูลตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (คิดเป็นร้อยละ 50.9) อายุ 21 - 30 ปี (คิดเป็นร้อยละ 47.7) สถานภาพโสด (คิดเป็นร้อยละ 62.4) ระดับการศึกษาปริญญาตรี (คิดเป็นร้อยละ 43.2) อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว (คิดเป็นร้อยละ 19.8) รายได้ครอบครัวต่อเดือน 10,001 - 20,000 บาท (คิดเป็นร้อยละ 59.4) จำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 - 4 คน (คิดเป็นร้อยละ 54.5)

2.2 สรุปข้อมูลตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยเรียงลำดับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยเรียงลำดับความสำคัญจำนวน 3 ลำดับ

1. การท่องเที่ยวทำให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้น มีความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับมาก (คิดเป็นร้อยละ 59.45)

2. การท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยว และคนในชุมชน มีความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับมาก (คิดเป็นร้อยละ 57.65)

3. การท่องเที่ยวทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมเพิ่มขึ้น มีความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับน้อยที่สุด (คิดเป็นร้อยละ 54.95)

4. การท่องเที่ยวทำให้มีการลงทุนด้านที่พักอาศัยมากขึ้น มีความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับมาก (คิดเป็นร้อยละ 54.95)

2.3 สรุปข้อมูลตอนที่ 3 แนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน โดยเรียงลำดับแนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน โดยเรียงลำดับความสำคัญจำนวน 3 ลำดับ

1. เสนอความคิดเห็นเพื่อพัฒนากิจกรรมหรือแหล่งท่องเที่ยว มีความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับมาก (คิดเป็นร้อยละ 62.16)

2. ชุมชนมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับคนทุกวัย มีความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับมาก (คิดเป็นร้อยละ 61.26)

3. ชุมชนร่วมมือกับชาวบ้านในการอนุรักษ์ทรัพยากร การท่องเที่ยวของชุมชน มีความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับมาก (คิดเป็นร้อยละ 54.95)

2.4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

1. ปัญหาการเดินทางเข้ามายังในชุมชน

2. การให้ความร่วมมือของคนในชุมชนและในหน่วยงานภาครัฐ ในการแก้ไขปัญหาในชุมชน

3. ปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดจากชาวบ้านในชุมชน นักท่องเที่ยว ยังไม่ได้รับการจัดการที่ดี

4. ระบบไฟฟ้า น้ำประปา ระบบสาธารณสุขพื้นฐาน

5. ปัญหาที่ดินไม่มีโฉนด ไม่สามารถออกเอกสารสิทธิ์ครอบครองได้

ทัศนคติต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากการท่องเที่ยวทำให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้นในชุมชน เนื่องจากความมั่งคั่งของนักท่องเที่ยว และการรับมือกับปริมาณขยะของชุมชนที่บริหารจัดการได้ไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งการท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยว และคนในชุมชนในการเรื่องของการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ส่วนการท่องเที่ยวทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมในชุมชนน้อยมาก เนื่องจากการมีระบบ ระเบียบ และกฎเกณฑ์ที่ต้องปฏิบัติตามของคนในชุมชน การท่องเที่ยวทำให้มีการลงทุนด้านที่พักอาศัยมากขึ้นจากการสังเกตบริเวณพื้นที่โดยรอบที่มีการก่อสร้าง และปรับปรุงบ้านที่พักอาศัยของคนในชุมชนเป็นโฮมสเตย์มากขึ้นในปัจจุบัน

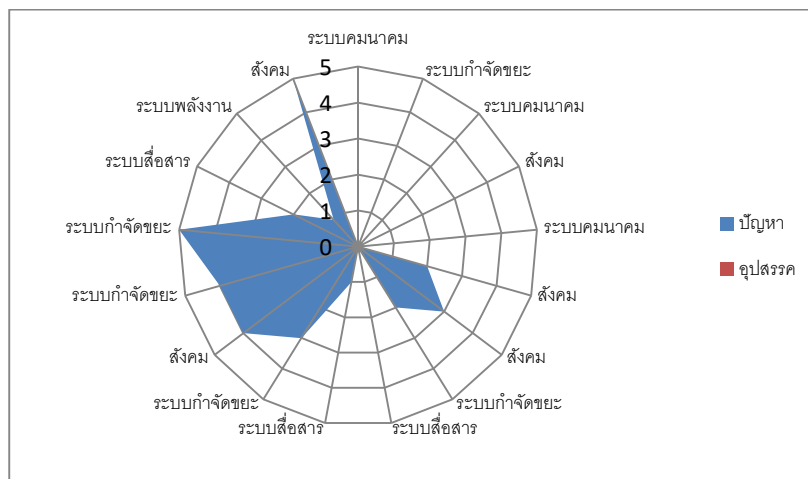
แนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน มีการพัฒนากิจกรรมหรือแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น เช่น การทอดผ้าป่าสามัคคี การทอดกฐิน ซึ่งเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมซึ่งเป็นประเพณีที่อยู่คู่กับพุทธศาสนิกชนไทยมาช้านาน ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวทุกวัย และชุมชนร่วมมือกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล และสภาพแวดล้อมองค์รวมที่สำคัญซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน

ภาพ 4 วงจรการเกิดขยะในชุมชนบางชั้น

ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการขยะเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชุมชน

1. สิ่งใดบ้างที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนแห่งนี้

ภาพ 5 ปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน

จากแผนภูมิเรดาร์จะสังเกตเห็นปัญหา และอุปสรรคต่อการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนในเรื่องของการกำจัดขยะที่ถูกต้องเหมาะสม และสภาพของสังคมในปัจจุบันที่ต้องปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. การมีส่วนร่วมด้านไหนที่จะทำให้ชุมชนบางชั้นเกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ เมื่อจัดลำดับการมีส่วนร่วมที่จะทำให้ชุมชนบางชั้นเกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้โดยลำดับ

1. ด้านรายได้
2. ด้านสิ่งแวดล้อม
3. ด้านท่องเที่ยว
4. ด้านสังคม

3.3 ปัญหาการจัดการขยะในชุมชนบางชั้นก่อให้เกิดผลกระทบในเรื่องใดบ้าง

เมื่อจัดลำดับปัญหาการจัดการขยะในชุมชนบางชั้นก่อให้เกิดผลกระทบในเรื่องใดโดยลำดับ

1. การจัดการขยะในชุมชนบางชั้นก่อให้เกิดผลกระทบมากที่สุด เนื่องจากมีปริมาณขยะเป็นจำนวนมากและไม่ได้รับการจัดการอย่างถูกวิธี ส่งผลให้เกิดมลพิษทางสายตาแก่ผู้พบเห็น เศษขยะมูลฝอยที่เหลือจากการบริโภคอาหารก็ทิ้งลงในแหล่งน้ำหรือนำไปเผา ซึ่งเป็นการกำจัดขยะอย่างผิดวิธี จึงทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เป็นพิษ เช่น น้ำมีสิ่งเจือปนจากขยะมีพิษจากการจัดเก็บคัดแยกขยะที่ไม่ถูกวิธี

2. ขยะในชุมชนบางชั้นเล็ดลอดออกสู่ทะเลก่อให้เกิดปัญหาขยะบริเวณชายฝั่ง และในช่วงหน้ามรสุมขยะก็จะลอยไปติดตามบริเวณหน้าชายหาดของจังหวัดจันทบุรี ส่งผลกระทบวงกว้างต่อสภาพแวดล้อมโดยตรง

3.4 แนวทางในการจัดการขยะในชุมชนบางชั้นควรมีรูปแบบและลักษณะอย่างไร เมื่อจัดลำดับแนวทางในการจัดการขยะในชุมชนบางชั้นควรมีรูปแบบและลักษณะโดยลำดับ

1. ภาครัฐให้การช่วยเหลือด้านบริหารจัดการขยะในชุมชน
2. ชุมชนปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
3. ภาคเอกชนให้การช่วยเหลือในด้านองค์ความรู้การบริหารจัดการขยะในชุมชนรู้จักการคัดแยกขยะเพื่อดำเนินการรวบรวมไปขายให้กับภาคธุรกิจประกอบการรับซื้อขยะรีไซเคิล (Recycle)

4. นักท่องเที่ยวให้ความร่วมมือในการทิ้งขยะในจุดที่เตรียมไว้ให้ในชุมชน และปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

3.5 ภาครัฐควรให้การช่วยเหลือดูแลชุมชนบางชั้นในด้านใดบ้าง เมื่อจัดลำดับภาครัฐควรให้การช่วยเหลือดูแลชุมชนบางชั้นในด้านใดบ้างโดยลำดับ

1. ดำเนินการตามปกติในเรื่องของ ปัญหาหนี้สินในครัวเรือน การคมนาคมขนส่ง การท่องเที่ยวในชุมชน ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานในชุมชน การบริหารพื้นที่ส่วนรวมในการจัดการขยะในชุมชน

2. ดำเนินการเร่งด่วนในเรื่องของด้านบริหารจัดการขยะในชุมชน การออกเอกสารสิทธิ์ในการครอบครองที่ดินทำกิน การให้สินเชื่อของสถาบันการเงินสำหรับการประกอบอาชีพ และการทำธุรกิจ

สรุปแนวทางการบริหารจัดการขยะเพื่อนำไปใช้เกิดประโยชน์ในชุมชนสามารถใช้รูปแบบกระบวนการคิดด้านการออกแบบวัสดุที่ยั่งยืนโดยสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ลดการใช้ทรัพยากร (Reduce) หมายถึง การลดปริมาณการใช้ทรัพยากรให้อยู่ในสัดส่วนที่เหมาะสมหรือการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เช่น การใช้ตะกร้าหรือถุงผ้าแทนการใช้ถุงพลาสติกในการซื้อของเพื่อลดปริมาณพลาสติก และโฟมซึ่งกำจัดยากใช้เวลานาน การใช้แก้วส่วนตัวแทนการใช้แก้วพลาสติก หรือแก้วที่ใช้ครั้งเดียวทิ้ง การใช้ผลิตภัณฑ์ชนิดเติม (Refill) ซึ่งใช้ปริมาณพลาสติกผลิตเป็นถุงน้อยกว่าผลิตเป็นขวดหรือบรรจุภัณฑ์รูปแบบอื่น ๆ การใช้ภาชนะบรรจุที่มีความคงทนแทนการใช้พลาสติกหรือกล่องโฟมซึ่งย่อยสลายได้ยาก

2. ใช้ให้ยาวนานคุ้มค่า (Long life & high performance) หมายถึง การนำบรรจุภัณฑ์หรือวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้อีกโดยไม่ผ่านกระบวนการแปรรูปหรือแปรสภาพ เช่น การทำสิ่งประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้ การใช้กระดาษสองหน้า การใช้แบตเตอรี่แบบสามารถนำกลับมาชาร์จประจุไฟใหม่ได้

3. ออกแบบวงจรชีวิตวัสดุ (Design life cycle) หมายถึง การนำวัสดุเหลือใช้มาแปรรูปเป็นวัตถุดิบในกระบวนการผลิตหรือเพื่อผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น การนำกระป๋องอะลูมิเนียมมาหลอมเป็นขาเทียม การนำกล่องเครื่องดื่ม (UHT) มาแปรรูปเป็นเฟอร์นิเจอร์ การนำขวดพลาสติกใส (PET) มาแปรรูปเป็นเสื้อผ้า

4. เปลี่ยนขยะเป็นทรัพยากร (Resource) หมายถึง การนำขยะมูลฝอยมาทำการหมักทำปุ๋ย (Composting) เป็นระบบที่ใช้การย่อยสลายสารอินทรีย์จากขยะโดยกระบวนการทางชีวภาพของจุลินทรีย์ให้แปรสภาพเป็นปุ๋ยที่มีธาตุอาหาร สามารถนำไปใช้ปรับปรุงคุณภาพของดินได้ และก่อกมลพิษให้กับสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ซึ่งกระบวนการหมักปุ๋ยสามารถแบ่งได้เป็น 2 วิธีการได้แก่ 1. การหมักปุ๋ยแบบเติมอากาศ (Aerobic composting) เป็นกระบวนการสร้างสภาวะให้จุลินทรีย์ที่ใช้อากาศในการดำรงชีพเป็นตัวการในการย่อยสลาย 2. การหมักปุ๋ยแบบไม่เติมอากาศ (Anaerobic composting) เป็นกระบวนการสร้างสภาวะให้จุลินทรีย์ที่ไม่ใช้อากาศเป็นตัวการย่อยสลายสารอินทรีย์ให้แปรสภาพ และการนำขยะมูลฝอยเพื่อผลิตพลังงาน (Waste to energy) เป็นการนำขยะมาผ่านกระบวนการแปรรูปให้เกิดประโยชน์ในด้านการผลิตพลังงาน เช่น การผลิตแท่งเชื้อเพลิงขยะ (Refuse derived fuel: RDF) การแปรรูปขยะประเภทพลาสติกเป็นน้ำมัน (Plastic to oil) การผลิตไฟฟ้าโดยใช้พลังงานจากขยะเพื่อเป็นต้นกำลังในการผลิตกระแสไฟฟ้า

5. ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular economy) หมายถึง การชักชวนให้ชุมชนคัดแยก และรวบรวมขยะที่สามารถนำไปรีไซเคิล (Recycle) ดำเนินการติดต่อให้ผู้ประกอบการรับซื้อขยะที่สามารถนำไปรีไซเคิลได้เข้ามารับซื้อโดยการจัดตั้งเป็นลักษณะธนาคารขยะ

6. การร่วมมือกันหลายฝ่าย (Goal) หมายถึง การให้ความร่วมมือกันในการจัดการปัญหาขยะอย่างจริงจังและถูกต้อง โดยภาครัฐกำหนดนโยบายเพื่อการจัดการขยะชุมชนลงมาสู่หน่วยงานในระดับท้องถิ่น และเปิดโอกาสให้บริษัทเอกชนเข้ามาส่วนร่วมในการจัดการขยะ รวมถึงการให้ความรู้ที่ถูกต้องในการจัดการขยะให้กับชุมชน รวมไปถึงการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้กับสังคม

Sustainnovation Materials Design Thinking

ภาพ 6 รูปแบบการคิดออกแบบการใช้วัสดุอย่างยั่งยืน

สรุปอภิปรายผล

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการขยะชุมชนบ้านบางชัน ต.บางชัน อ.ขลุง จ.จันทบุรี

ปัญหาการจัดการขยะในชุมชน ซึ่งพบว่าปัญหาขยะในชุมชนบ้านบางชันค่อนข้างอยู่ในขั้นวิกฤต เนื่องจากมีผู้ประกอบการโฮมสเตย์เกิดขึ้นจำนวนมาก และมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนมาก และชาวบ้านส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่ทะเล ทำให้ไม่มีพื้นที่จัดเก็บขยะและคัดแยกอย่างเป็นระบบ เมื่อใช้ผลิตภัณฑ์หมดแล้วก็โยนทิ้งลงทะเล พวกเศษขยะมูลฝอยที่เหลือจากการบริโภคอาหารก็ทิ้งลงในแหล่งน้ำหรือนำไปเผาซึ่งเป็นการกำจัดขยะอย่างผิดวิธี จึงทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เป็นพิษ และในช่วงหน้ามรสุมขยะก็จะลอยไปติดตามชายหาดตามต่าง ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ซึ่งในปัจจุบันจากการสอบถามผู้นำชุมชนและชาวบ้านมีแนวทางในการแก้ปัญหาเบื้องต้นโดยสร้างข้อตกลงกับชาวบ้านหรือผู้ประกอบการโฮมสเตย์ดำเนินการเก็บค่าธรรมเนียมนักท่องเที่ยวคนละ 5 บาท โดยคิดรวมกับค่าเช่าที่พักแล้ว เพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการจ้างคนงานเก็บขยะในบริเวณชุมชน และรณรงค์ให้ชาวบ้านในชุมชนรู้จักการคัดแยกขยะเพื่อดำเนินการรวบรวมไปขายให้กับพ่อค้ารับซื้อของเก่า และถ้าได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องมาให้ความรู้เกี่ยวกับการนำเศษขยะมูลฝอยที่เหลือจากการบริโภคอาหารตามโฮมสเตย์มาผลิตก๊าซชีววมก็จะช่วยในการลดต้นทุนในการประกอบธุรกิจมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ (จันทร์เพ็ญ มินศรี, 2554) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลบางนางลี่ อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ในภาพรวมระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการจัดการขยะอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการจัดการขยะ พบว่าส่วนใหญ่เห็นว่าการจัดการปัญหาขยะยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ประชาชนไม่เล็งเห็นความสำคัญ ในการแยกขยะก่อนที่จะนำไปทิ้งหรือกำจัด ขยะมีปริมาณมากทำให้เสียเวลามากต่อการคัดแยก ขาดแนวทางหรือขาดการส่งเสริม ให้ความร่วมมือในการแยกขยะ การใช้ประโยชน์ที่เกิดมาจากขยะ ขาดงบประมาณ และขาดการให้การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ในการแยกขยะ ขาดการรณรงค์และการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับความรู้ และความเข้าใจ

2. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และการบริหารจัดการขยะชุมชนบ้านบางชัน ต.บางชัน อ.ขลุง จ.จันทบุรี การท่องเที่ยวทำให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้น มีความคิดเห็นเห็นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และนันทพล กาญจนวัฒน์, 2543) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะชุมชน พบว่า การลดปริมาณขยะด้วยการให้ผู้ทิ้งขยะคัดแยกขยะก่อนทิ้ง ขยะส่วนหนึ่งที่คัดแยกจะเป็นขยะมีมูลค่านำไป reuse หรือ recycle ขยะส่วนหนึ่งนำไปทำเป็นปุ๋ยหมักได้ จึงเหลือส่วนที่จะทิ้งน้อยลง การคัดแยกขยะจำเป็นต้องให้ประชาชนผู้ทิ้งขยะยอมรับวิธีการคัดแยก

และยอมปฏิบัติตามในการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง ถ้าทุกคนช่วยกันลดปริมาณขยะนับว่าเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ปริมาณของขยะมูลฝอยที่เพิ่มขึ้นทุกวันนี้เป็นปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมของชุมชน ถ้าในชุมชนมีขยะมูลฝอยเคลื่อนถนนจะมีผลต่อสุขภาพจิตของคนในชุมชน ปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาของคนทุกคนในชุมชน การมีผู้นำในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนทำให้ชุมชนสะอาดและน่าอยู่

การท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยว และคนในชุมชน มีความคิดเห็นเห็นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ (รัมภาภัก ฤกษ์วิระวัฒนา, 2562) ได้ศึกษาพฤติกรรม และปัจจัยที่ส่งผลต่อการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ดอนหอยหลอด จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมการตลาด และความพึงพอใจรวมส่วนประสมการตลาดอยู่ในระดับปานกลาง และมีภูมิลำเนาอยู่กรุงเทพมหานคร โดยเดินทางมาที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติดอนหอยหลอด 2 - 4 ครั้ง มีการใช้จ่ายใช้สอยระหว่างท่องเที่ยวเป็นจำนวนเงิน 500 - 1,000 บาท โดยมากนักท่องเที่ยวเดินทางมาในช่วงวันหยุดเทศกาลและร่วมเดินทางมากับเพื่อน และครอบครัว ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า คะแนนความพึงพอใจส่วนประสมทางการตลาด การเดินชมป่าชายเลน การซื้อของที่ระลึก การซื้อขนมจากภูมิปัญญาของนักท่องเที่ยวส่งผลต่อการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวทำให้มีการลงทุนด้านที่พักอาศัยมากขึ้น มีความคิดเห็นเห็นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ (moneyhub, 2565) ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่มีอัตราเจริญเติบโตอย่างมาก โดยขยายมากกว่า 10 กว่าเปอร์เซ็นต์ของทุกปี การที่ชาวต่างชาตินิยมเข้ามาท่องเที่ยวภายในประเทศไทยมากขึ้น เหตุจากศักยภาพของประเทศไทยที่มีความพร้อมในทุก ๆ ด้านที่สนับสนุนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนี้คือจุดแข็งของประเทศไทย

3. เพื่อกำหนดแนวทางการบริหารจัดการขยะเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชุมชน

เสนอความคิดเห็นเพื่อพัฒนากิจกรรมหรือแหล่งท่องเที่ยว มีความคิดเห็นเห็นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ (รวิกานต์ แสนไชย, 2544) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแบบยั่งยืน: กรณีศึกษารณาคารขยะชุมชนวัดกลาง เขตบางกะปิ พบว่า รูปแบบการจัดการรณาคารขยะชุมชนวัดกลาง เป็นการใช้การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาขยะที่เกิดขึ้นในชุมชนเป็นการจัดการแบบยั่งยืน เพราะมีความสัมพันธ์กันระหว่างสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม สำหรับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนจะต้องเกิดจากความสมัครใจ เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนคิดริเริ่มค้นหาคำปัญหา และหาสาเหตุปัญหาของชุมชน วางแผนดำเนินกิจกรรมลงทุน และปฏิบัติงาน มีการติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน

ชุมชนมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับคนทุกวัย มีความคิดเห็นเห็นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ (จันทร์เพ็ญ มินคร, 2554) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลบางนางลี่ อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ปัจจุบันปัญหาขยะกลายเป็นปัญหาที่ไม่สามารถมีทางแก้ไขได้อย่างยั่งยืน เพราะจากการที่นำขยะไปกำจัดอีกพื้นที่หนึ่งทำให้เกิดผลกระทบต่อพื้นที่นั้น ๆ ดังนั้นจึงควรมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน โดยมีการจัดกิจกรรมรณรงค์ และประชาสัมพันธ์ในเรื่องการลดปริมาณขยะ การคัดแยกประเภทขยะจากแหล่งกำเนิดเพื่อจะได้นำขยะบางส่วนกลับมาใช้ได้ใหม่ และการนำขยะสดมาทำปุ๋ยหมัก โดยกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ควรให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมจัดงานกิจกรรมหรือโครงการนั้น ๆ ด้วยเพราะประชาชนที่อาศัยในพื้นที่รู้สาเหตุของปัญหาขยะ

ชุมชนร่วมมือกับชาวบ้านในการอนุรักษ์ทรัพยากร การท่องเที่ยวของชุมชน มีความคิดเห็นเห็นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ (สุภาพร เนียมหอม, 2543) ได้ศึกษาประชาคมเมืองกับการจัดการขยะมูลฝอยเขตทวีวัฒนา พบว่า ประชาคมที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านสกุลทิพย์ มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับที่น่าพอใจที่ต้องการให้ชุมชน และสังคมเมืองมีความสะอาดขึ้น ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎี Y ของแมคแกรเกอร์ (Douglas mc gregor) ที่เน้นถึงการพัฒนาตนเองของมนุษย์ ชี้ให้เห็นว่ามนุษย์นั้นรู้จักตัวเองได้ถูกต้อง รู้จักความสามารถของตนเอง สรุปว่า กิจกรรมการบริหารจัดการล้วนมีสาเหตุรากฐานมาจากทฤษฎีพฤติกรรมมนุษย์ (human behaviors)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สิ่งที่เป็นปัญหา และอุปสรรคต่อการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนแห่งนี้โดยสิ่งที่เป็นปัญหาคือ ขยะมูลฝอยในชุมชน ความแออัดพลุกพล่านของนักท่องเที่ยว และคนในชุมชนเริ่มเห็นแก่ตัวมากขึ้น ขาดความร่วมมือที่ดีทั้งภาครัฐ และเอกชน การโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวชุมชนบางชิ้นยังเกิดการสื่อสารที่ไม่ถูกต้อง ปัญหาค่าครองชีพของคนในชุมชนที่สูงขึ้น ไม่ได้รับการ

บริหารจัดการที่ดีจากหน่วยงานราชการทำให้ชุมชนต้องบริหารจัดการตนเอง และระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานยังไม่ทั่วถึง ส่วนอุปสรรคคือเดินทางคมนาคมเข้ามาในชุมชน แต่ในทางกลับกันเมื่อมีถนนเข้ามาในชุมชน ชาวบ้านที่ทำอาชีพรับจ้างจะไม่มีรายได้จากการขับเรือ ซึ่งชาวบ้านในชุมชนมีทั้งเห็นด้วย และไม่เห็นด้วยกับการมีถนนเข้ามาในชุมชน ซึ่งการใช้เรือในการคมนาคมก็ถือเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวในชุมชน

1.2 ชาวบ้านให้ความร่วมมือในด้านไหนที่จะทำให้ชุมชนบางชั้นเกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ โดยชาวบ้านได้ให้ความสำคัญด้านการหารายได้เข้าชุมชน ควบคู่ไปกับการรักษาสีเขียวและสิ่งแวดล้อม การประชาสัมพันธ์ชุมชนบางชั้นให้เป็นที่ยอมรับของสังคมภายนอกโดยการสื่อสารที่ถูกต้องในด้านสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาภายในชุมชน

1.3 ปัญหาการจัดการขยะในชุมชนก่อให้เกิดผลกระทบในเรื่องของสิ่งแวดล้อมระบบนิเวศเสียหาย เป็นแหล่งสะสมเชื้อโรค การจัดการขยะที่ไม่ถูกต้องส่งผลทำให้เกิดมลภาวะที่เป็นพิษ มีกลิ่น เนื่องจากการเผาขยะ และปัญหาขยะจำนวนมาก ในทะเล

1.4 แนวทางการจัดการขยะในชุมชนควรจะมีรูปแบบ และลักษณะที่ภาครัฐ และชุมชนร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาในเมื่อชุมชนบางชั้นเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรลดการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ยากในธรรมชาติ ควรแยกจัดเก็บขยะให้ถูกวิธีเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สร้างจิตสำนึกทั้งชุมชน และนักท่องเที่ยวในการรักษาความสะอาด และภาครัฐหรือเอกชนควรเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการขยะ

1.5 ภาครัฐควรให้การช่วยเหลือดูแลชุมชนในด้านการบริหารจัดการขยะในชุมชน ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ในชุมชน และการออกเอกสารสิทธิที่ดินที่ยังหาข้อสรุปไม่ได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรยกตัวอย่างชุมชนที่เอาขยะมาใช้ประโยชน์ และทิศทางหรือความเป็นไปได้ที่จะนำมาใช้กับพื้นที่ตัวอย่าง ที่จะทำการสร้างรูปแบบการจัดการขยะ หรือผลิตภัณฑ์ที่เข้าไปจัดการกับขยะแต่ละประเภท โดยใช้แนวคิดในเรื่อง 4Rs และ sustainable design เพื่อให้เห็นชัดเจนเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.2 ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการสร้างลักษณะนิสัยในการจัดการขยะกับชุมชนเดิมหรือชุมชนใหม่ภายในจังหวัดเดียวกัน เพื่อให้เกิดการเปรียบเทียบ และความต่อเนื่องอย่างยั่งยืน

2.3 ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการติดตาม และประเมินผลในการจัดการขยะกับชุมชนเดิม ซึ่งเป็นการติดตามและกระตุ้นให้ชุมชนมีการจัดการขยะอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

จันทร์เพ็ญ มินคร. (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ตำบลบางนางลี่ อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรสงคราม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

นิรัช สุดสังข์. (2548). การวิจัยการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (หน้า 48 - 51). กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

พุทธรชิต ลุนคำ. (2564). แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2562 – 2564 : ธุรกิจโรงแรม. สืบค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2565, จาก <https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/services/hotels/io/io-hotel-21>

รัมภาภัก ฤกษ์วีระวัฒนา. (2562). การศึกษาพฤติกรรม และปัจจัยที่ส่งผลต่อการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ดอนหอยหลอด จังหวัดสมุทรสงคราม. มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, สาขาการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

รวิกานต์ แสนไชย. (2544). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแบบยั่งยืน : กรณีศึกษานาการขยะชุมชนวัดกลาง เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และนันท์พล กาญจนวัฒน์. (2543). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะชุมชน. (รายงานการวิจัย), สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. กรุงเทพมหานคร.

สุภาพร เนียนหอม. (2543). ประชาคมเมืองกับการจัดการขยะมูลฝอย: ศึกษาเฉพาะกรณีเขตทวีวัฒนากรุงเทพมหานคร. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2564). การสำรวจที่พักแรมปี 2563. (หน้า 18). กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2565). การดำเนินงานของ อพท. ในการประเมินความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว ตามแนวทางของสภาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก (GSTC). สืบค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2565, จาก <https://tis.dasta.or.th/stisdasta/gstc-lists>

องค์การบริหารส่วนตำบลบางชัน อำเภอลำลูกเกด จังหวัดจันทบุรี. (2565). ประวัติความเป็นมาการตั้งชุมชนตำบลบางชัน. สืบค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2565, จาก <http://www.bangchan.go.th>

Moneyhub. (2565). ลงทุนถูกทางกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. สืบค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2565, จาก <https://moneyhub.in.th/article/travel-business-industry/>